

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Насърчаване на европейски подход към изкуствения интелект“

(COM(2021) 205 final)

(2021/C 517/08)

Докладчик: **Marie-Françoise GONDARD-ARGENTI**

Консултация	Европейска комисия, 1.7.2021 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Приемане от секцията	2.9.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	22.9.2021 г.
Пленарна сесия №	563
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	235/0/7

1. **Заклучения и препоръки**

1.1. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) приветства настоящото преразглеждане на координирания план за изкуствения интелект (ИИ), резултат от съвместната работа на Европейската комисия и държавите членки. Той призовава за ускореното му прилагане чрез мобилизиране на всички съответни участници.

1.2. ЕИСК подкрепя цялостния подход, възприет от Комисията в нейната стратегия за приобщаващ и устойчив ИИ, основан на създаването на екосистема на високи постижения и доверие. Предложенията за план и законодателен акт, всяко от които е предмет на отделно становище, са двата стълба за позиционирането на Европа като участник от световна величина в областта на ИИ.

1.3. За да се постигнат ползите, очаквани в икономически, социален и екологичен план, както и по отношение на общественото здраве за всички европейски граждани без дискриминация, планът трябва да придаде нова динамика на образованието, като обхване етичните и екологичните въпроси, обучението и развиването на умения през целия живот, както и предизвикателствата, свързани с иновациите и подкрепата за работниците и предприятията, включително за по-малките.

1.4. Ключът към успеха в сферата на труда е доверието. ИИ не е изключение от това правило. ЕИСК счита за легитимно в този нов план да се отреди ключова роля на социалния диалог и на социалните партньори по време на целия процес. Въпреки че въпросът за уменията е от съществено значение, размисълът следва да обхваща всички въпроси, свързани с автоматизацията в сферата на труда.

1.5. ЕИСК препоръчва на Комисията, в рамките на политиката, която възнамерява да създаде, да насърчи решително държавите членки да укрепят социалния и гражданския диалог по въпросите и инструментите, свързани с ИИ.

1.6. ЕИСК отбелязва, че доверието зависи от правото на всеки работник, потребител или гражданин на обяснимост на алгоритмичните процеси, доколкото те оказват въздействие върху неговия живот и обкръжение. Новият координиран план трябва да се впише в това изискване за прозрачност и обяснимост, което е неразделно от правото на всеки гражданин да оспорва решения, взети единствено от алгоритъм.

1.7. ЕИСК счита, че ЕС може да се наложи като надежден световен лидер в областта на ИИ, при условие че въведе отлична координация между институциите на ЕС, държавите членки и организираното гражданско общество — социалните партньори, потребителите и гражданите, при която отговорностите на всеки участник са ясно определени. Тази координация между европейските институции, между европейските институции и държавите членки и между отделните държави членки ще увеличи максимално глобалното въздействие, като същевременно ще гарантира бързото и последователно изпълнение на инвестиционните политики и програми.

1.8. Въпреки че е изначално глобален, ИИ е чувствителен по отношение на равнището, на което се внедрява, и е пряка функция на това равнище. Издигайки държавите членки в ключови участници в съгласуваното международно развитие на ИИ, координираният план има стойност на крайъгълен камък за европейската стратегия за ИИ.

1.9. ЕИСК приветства факта, че в преразгледания координиран план се предлагат конкретни действия за насърчаване на изпълнението на националните стратегии и за увеличаване на полезните взаимодействия. Планът обаче придобива пълния си смисъл само в тясна връзка с европейската стратегия за данните — създаването на европейско пространство на данни и тяхната защита, както и стратегията за киберсигурността.

1.10. За смекчаване на липсата на обвързваща координация ЕИСК препоръчва да се въведе механизъм за постоянно наблюдение на постигнатия напредък чрез показатели за ефективност, разработени от всички заинтересовани страни.

1.11. ЕИСК насърчава държавите членки да използват механизма за възстановяване и устойчивост, както и други финансови инструменти като „Хоризонт Европа“, програмата „Цифрова Европа“ и InvestEU за подкрепа на развитието и възприемането на ИИ, по-конкретно по отношение на малките предприятия. В публикуван неотдавна доклад на ЕИБ се посочва пътят, който трябва да се извърви ⁽¹⁾.

2. Общи бележки

2.1. Комисията възнамерява да превърне ЕС в световен двигател на ориентиран към човека, приобщаващ, сигурен, устойчив и надежден ИИ. Извличайки поуки от здравната криза, Комисията желае ускоряване на инвестициите, укрепване на настоящите мерки и привеждането им в стриктно съответствие с цел насърчаване на полезните взаимодействия и гъвкавостта ⁽²⁾. ЕИСК подкрепя неотложното и решително прилагане на този подход за укрепване на високите вътрешни и международни постижения на ЕС.

2.2. ЕИСК отбелязва напредъка, постигнат от първия координиран план от 2018 г. В актуализирания план ясно се посочват приоритетите: инвестиции в инфраструктурата и споделянето на данни, насърчаване на високите постижения чрез мобилизиране на иновациите и уменията, гарантиране на надеждността и прозрачността по цялата верига за създаване на стойност. Инвестицията на стойност 7 милиарда евро през 2019 г. (+ 30 %) се преценява като насърчаваща.

2.3. Координираният план се вписва в зачитането на основните и социалните права и недискриминацията от страна на алгоритмите. Настоящото становище е неразделна част от становището относно съвместното предложение за регламент, в което се разглеждат етичните аспекти и се установяват хармонизирани правила ⁽³⁾.

2.4. ЕИСК счита, че етичната рамка и признат общ стандарт, придружени от координиран план, са решаващите и структуриращи катализатори, способни да вдъхнат доверие у европейските граждани, за да приемат ИИ, като същевременно гарантират конкурентно предимство и преимущество на световно равнище.

2.5. Това доверие на гражданите е неразривно свързано с правото на обяснимост на алгоритмите и възможността за оспорване на всяко решение, което засяга техния живот. Разработчиците на ИИ и на неговите приложения и ползвателите следва да проявяват бдителност, която да се изразява в редовни одити и изпитвания. Човекът трябва да запази контрола си върху вземането на решения.

2.6. ЕИСК изразява загриженост относно риска от фрагментиране, свързан с различните национални стратегии, и призовава държавите членки да засилят сътрудничеството си, по-специално в областта на киберсигурността — суверенен прерогатив, който обаче е гръбнакът на плана в интерес на ЕС.

2.7. ЕИСК отправя призив за устойчив ИИ по отношение на икономическите, социалните и екологичните му цели, при зачитане на икономическите, социалните и екологичните отговорности.

3. Конкретни бележки

3.1. Напълно обоснованите амбиции на Комисията и диктуват да работи съвместно с държавите членки, частния сектор и организираното гражданско общество за:

- ускоряване на инвестициите в ИИ с цел бързо и устойчиво икономическо и социално възстановяване, основано на усъвършенствани цифрови решения;
- своевременно внедряване на предвидените структури и програми с цел възползване от легитимната компенсация, която се полага на пионерите в производството или възприемането на технологии;
- оптимизиране на сближаването на политиките с цел избягване на разпокъсаността и съвместно посрещане на това световно предизвикателство.

3.2. ЕИСК подкрепя желанието на Комисията да използва програмите „Цифрова Европа“ и „Хоризонт Европа“ в размер на най-малко 1 милиард евро годишно за периода 2021—2027 г.: очакваният ефект на ливъридж ще даде тласък на публичните и частните инвестиции в областта на ИИ в размер на 20 милиарда евро годишно през същия период. Механизмът за възстановяване и устойчивост (МВУ) ще укрепи този ефект на ливъридж.

⁽¹⁾ Artificial intelligence, blockchain and the future of Europe (Изкуствен интелект, блокова верига и бъдещето на Европа).

⁽²⁾ ОВ С 240, 16.7.2019 г., стр. 51.

⁽³⁾ Становище на ЕИСК относно регламента за ИИ (вж. страница 61 от настоящия брой на Официален вестник).

3.3. Създаване на благоприятни условия — данни и инфраструктура

3.3.1. ЕИСК призовава Комисията и държавите членки да засилят сътрудничеството и координацията при управлението на ИИ: прилагане на националните стратегии, споделяне на знания, експертен опит и добри практики с цел ускоряване на развитието и възприемането на ИИ и преодоляване на световните предизвикателства, свързани с ИИ.

3.3.2. Наличието, достъпността и свободното движение на данните са предпоставките за развитието на ИИ в съответствие със стратегията за данните, защитата им и киберсигурността. ЕИСК припомня, че безпроблемният обмен на лични данни зависи от тясната координация и пълното зачитане на Общия регламент относно защитата на данните. Също както сигурността и прозрачността на данните, стандартът може да бъде преимущество в световната конкуренция⁽⁴⁾. ЕИСК подкрепя развитието на европейското пространство на данни и на специфичните секторни пространства.

3.3.3. Освен някои системи с ИИ, които не зависят от данни, ефективността на ИИ зависи пряко от обема, целесъобразността и качеството на наличните данни. Следователно ЕИСК счита, че е необходим оптимизиран потенциал, който ще улесни обмена на гъвкави, оперативни съвместими и сигурни данни. ЕИСК одобрява определянето на ключовите сектори, като например промишленото производство, Зеления пакт, мобилността, здравеопазването, финансите, енергетиката, с оглед прецизно проследяване на развитието и оценка на постигнатия напредък.

3.3.4. ЕИСК подкрепя:

- целта за значително увеличаване на наличните мощности за изчисление в Европа с оглед използване и извличане на стойност от данните в реално време и за създаване и произвеждане в ЕС на необходимите процесори, придружени от програма за устойчиво развитие;
- понятието за данни от общ интерес, което се тълкува като отваряне на данните от страна на публичната власт с цел тя да бъде подпомагана или с цел улесняване на обмена на данни, считани за съществени⁽⁵⁾, като се комбинират данни от участници, които осъществяват дейност на територията на Европа, но не участват в промишлената ѝ политика.

3.3.5. ЕИСК очаква по-активна ангажираност от страна на държавите членки в научните изследвания и иновациите за разработване на структурите, инфраструктурите и инструментите, които са необходими за общото благо и спомагат за суверенитета на ЕС в областта на ИИ.

3.4. Насърчаване на високите постижения от лабораторията до пазара — иновации и партньорства

3.4.1. ЕИСК подкрепя всеобхватния подход, който цели да превърне ЕС в пространство на високи постижения, от фундаменталните научни изследвания и иновациите до пускането на пазара. ЕИСК счита, че е от основно значение ЕС и държавите членки да ускорят сътрудничеството си, за да създадат благоприятни условия за иновациите, за свързаните с ИИ търговски перспективи, както и за развитието на талантите и компетенциите, в синхрон с европейската визия, която е ориентирана към човека и към доверието. ЕИСК установява със задоволство, че хоризонталните структури за сътрудничество подкрепят тези амбиции.

3.4.2. ЕИСК приветства амбициите на Комисията да създаде благоприятни условия за експерименти, да подчертае значението на регионалните цифрови иновационни центрове в сътрудничество с националните и регионалните инициативи и да обменя опита. Тези иновационни центрове и платформите „по заявка“ улесняват микропредприятията и МСП при възприемането на ИИ в допълнение към целева финансова подкрепа. ЕИСК счита, че при разработването на ИИ е важно да се подкрепят стартиращите предприятия, разрастващите се предприятия и традиционните МСП.

3.4.3. ЕИСК подчертава обаче, че тази политика на центрове за високи постижения не следва да бъде в ущърб на нормалното и трайно финансиране на „стандартните“ лаборатории за научни изследвания, за да не се стигне до забавяне на появата на революционни технологии.

3.4.4. ЕИСК настоява за насърчаване на програмите за акултурация за организациите и ММСП, като се разработват целеви мрежи за подкрепа. За да се постигне на подобрение, е желателно въведените инициативи за подкрепа на достъпа на ММСП до ИИ (на английски език *Testing and experimentation facilities (TEFs)*, *Digital Innovation Hubs (DIH)* и *AI-on demand platforms*) да бъдат укрепени и оценявани в зависимост от практическото им въздействие върху тези предприятия.

3.4.5. Скорошно проучване, възложено от ЕИСК, показва до каква степен разширяването на мащаба е запълнителен етап, независимо дали става въпрос за достъп до изискваните компетенции, до масивите от данни за алгоритмите, до необходимото финансиране или до насочване към пазар, който е достатъчно наситен, за да осигури бърза възвръщаемост на скъпоструващи инфраструктури. Следователно лицата, вземащи политически решения, трябва да отдават приоритет на ММСП и да предлагат подходящи политики. Предвид икономическите щети, причинени от пандемията, подкрепата за стартиращите предприятия, разрастващите се предприятия и традиционните МСП при разработването на ИИ понастоящем се превърна в абсолютно задължение.

⁽⁴⁾ „La norme sans la force: l'énigme de la puissance européenne“ („Стандартът без силата: загадката на европейската мощ“), Zaki Laïdi, 2005 г.

⁽⁵⁾ Регламент относно европейска рамка за управление на данните.

3.4.6. ЕИСК одобрява развитието на „свободно тестване в контролирана среда“ с цел експериментиране на нови идеи при условия, близки до реалните, и насърчаване на гъвкавостта. ЕИСК препоръчва по-добро споделяне на резултатите и тяхното взаимно признаване без граници.

3.4.7. Високите постижения в научните изследвания отразяват талантите и уменията, които присъстват в лабораториите, но също така и доверието на потребителите към ИИ. Ето защо ЕИСК призовава програмите за висше образование да създават таланти от световна класа в областта на иновациите и търговското развитие. Той призовава ЕС да осигури благоприятни условия, за да се запазят талантите и да се привлекат висококвалифицирани лица от чужбина. ЕИСК изразява желание да се изгради стабилна и надеждна световна търговска среда, която да даде възможност на предприятията и работниците да възприемат по-добре ИИ в полза на научните изследвания и иновациите.

3.4.8. Организациите на гражданското общество заслужават да получат подкрепа при прилагането на решения за ИИ и да се нарежат сред бенефициерите на средства и ресурси, предназначени за ИИ. Това важи особено за социалните служби при пълно зачитане на правото на неприкосновеност на личния живот и правилата за обработването и съхранението на данните, включително на биометричните.

3.5. ИИ да работи в полза на гражданите — компетенции и надеждност

3.5.1. ЕИСК подкрепя стратегията на Комисията, основана на създаването на екосистема на високи постижения и екосистема на надеждност. Този подход е част от Бялата книга, приета през 2019 г.⁽⁶⁾ Тъй като образованието и обучението предлагат ключа за създаване на благоприятни условия за високите постижения и за повишаване на доверието в ИИ, системите за образование и обучение следва да отговорят на широк спектър от потребности — от основни познания и общо разбиране до придобиване на специализирано ноу-хау и високо ниво на умения (⁷).

3.5.2. ЕИСК приветства приемането на новия план за действие в областта на цифровото образование, приет от Комисията за периода 2020—2027 г. Този план ще даде възможност за по-добро разбиране на естеството и функционирането на ИИ още от началното училище до университета, както и за обновяването на уменията.

3.5.3. ЕИСК призовава държавите членки да разработят обучения в областта на ИИ, които да включват и свързаните етични и екологични теми, и насърчава обмена на добри практики, за да се поощри многообразието при достъпа до обучение, развитието и използването на ИИ. Подемът на ИИ и използването му в полза на всички изисква мултидисциплинарен подход, както и изграждане на мостове.

3.5.4. ЕИСК счита, че социалните партньори са съществени участници при предвиждането на развитието на уменията и промените в работните места. Социалният диалог е от съществено значение за подпомагането на работниците, засегнати от автоматизацията на техните задачи.

3.5.5. ЕИСК подчертава важността на сътрудничеството между правителствата, учебните заведения, социалните партньори и съответните организации на гражданското общество, за да се разработят и приложат нови програми за продължаващо образование и обучение, предназначени приоритетно за лица, лишени от заетост. Необходими са адаптирани към ММСП и МСП обучения за предприемачите и служителите.

3.5.6. ЕИСК изразява съжаление, че в плана се пренебрегва възможността за съвместен размисъл относно света и бъдещето на труда пред предизвикателството на автоматизацията. Стимулирането на доверието на работниците в приложенията на ИИ преминава през засилен социален диалог, необходим за въвеждане на системите с ИИ, които оказват влияние върху работниците, по-специално в областта на управлението или на човешките ресурси. С оглед на потенциалното закриване на работни места, увеличаването на неравенствата и преустройството на производствените сектори, изглежда необходимо да се осигури отлична координация между държавите членки в тясно сътрудничество с предприятията, регионите, социалните партньори и междинните звена с цел:

- развитие на перспективни, трайни и институционализирани способности в областта на автоматизацията;
- развитие на иновативни и проактивни механизми за преход на професиите и уменията;
- разглеждане на възможността за взаимно допълване с оглед не само на „развитието на ИИ“ в професиите, но и на установяването на промяната по отношение на културата и практиката и въвеждането на стандарти за „успешно взаимно допълване“, като се създават благоприятни условия за индивидуална еманципация.

3.5.7. Тъй като доверието е крайгълният камък на цифровото общество, ЕИСК приветства по-специално подхода на Комисията във всички области, които могат да осигурят общия интерес и по-специално интереса на гражданите, потребителите, работниците и предприятията, включително тези от сектора на социалната икономика, за повишаване на общото ниво на доверие в ИИ: защита на основните права, киберсигурност, защита на данните, интелектуална собственост и устойчиво и ефективно използване на ресурсите, като се отчитат регулаторните въпроси, свързани с иновациите. Изглежда важно да се установят точно възможните опасности от злоупотреба с ИИ и да се предложат подходящи средства за решаване на проблема. ЕИСК подкрепя предвидените от Комисията мерки, за да се укрепи сигурността във всички области и да се

⁽⁶⁾ ОВ С 364, 28.10.2020 г., стр. 87.

⁽⁷⁾ ОВ С 14, 15.1.2020 г., стр. 46.

адаптира регулаторната рамка към предизвикателствата, поставени от ИИ. В тази връзка той припомня новаторската роля на организираното гражданско общество, например при оценката на вътрешноприсъщите рискове във връзка с лицевото разпознаване.

3.5.8. ЕИСК подкрепя изцяло амбицията за насърчаване по целия свят на европейската визия за устойчив и надежден ИИ, като се насърчава определянето на световни стандарти за ИИ и като се развиват съвместни партньорства и инициативи с трети държави.

3.6. Разработване на стратегическо лидерство в секторите със силно въздействие

3.6.1. ЕИСК приветства реалистичния подход на Комисията, който се състои в съсредоточаване на действията ѝ в секторите, в които лидерството в областта на ИИ е необходимо: климат и околна среда, здравеопазване, роботика и автоматизация, обществени услуги, обществена сигурност, включително борба с тероризма и миграционни политики, интелигентна мобилност, земеделие и свързани сектори.

3.6.2. ЕИСК счита цифровия преход за ключов инструмент за декарбонизацията и управлението на околната среда, като същевременно се следи за ограничаване на евентуалното отрицателно въздействие на основаните на ИИ решения върху климата, околната среда и потреблението на енергия. Използването на ИИ в управлението на енергийните и транспортните системи, както и в промишлените процеси и земеделието благоприятства енергийната производителност, кръговата икономика и устойчивото управление на природните ресурси; то е двигател на производителността и икономическата ефективност. Освен това ИИ предоставя средства за по-добро разбиране и овладяване на климатичните и екологичните явления.

3.6.3. ЕИСК призовава за използване на предлаганите от ИИ възможности в научните изследвания във връзка с произхода на болести, разработването на нови молекули, на авангардно медицинско оборудване и грижи, както и в областта на обследването, диагностиката и лечението, например за борба с рака. Предвиденото европейско пространство на здравни данни при пълно зачитане на неприкосновеността на личния живот и защита на личните данни е основен етап по пътя към използването на пълния потенциал на ИИ. Всекидневната помощ за пациенти, възрастни хора или хора с увреждания, предоставяна от роботи, показва ползите от високите постижения в сферата на роботиката, в която внимание се обръща не толкова на технологичните постижения, колкото на управлението на взаимодействието между хората и роботите.

Брюксел, 22 септември 2021 година.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG
